

NRO 14042 Ymsen med Fredsbergs mosse - Töreboda och Mariestads kommuner

Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14042 **Områdesnamn:** Ymsen med Fredsbergs mosse **Kommun:** Töreboda och Mariestad **Kartblad:** 9D SO **Area:** 2718 ha

Naturgeografisk region: 22a, Götalands centrala slättbygder, Vänerslätterna. **Kust/havsregion:** -

Regionindelning av sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 108 Göta älv **Agrara**

kulturlandskapsregioner: - **Landskapsformer:** Slätt med lägre relativ höjd än 20 m. **Riksvärde:**

Landskapstyp **Naturtyp** **Vegetationstyp** **Arter** **Geologi** Sjö Fauna Våtmarkskomplex Platåformigt välvd mosse, gölkomplex Flora

Värdeomdöme: Ymsen är ett typfall för en sjö vars nivå bestäms av omgivande mossars utveckling. Ymsen, som är en grund, näringsrik sjö, har en mycket hög fiskproduktion och utgör en värdefull fågelbiotop. Fredsbergs mosse är ett myrkomplex vars naturvärden är knutna till storleken, orördheten, det välutvecklade gölkomplexet och den värdefulla fågelfaunan. **Huvudkriterier:** A, B, D **Stödskriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, funktion **Förutsättningar för bevarande:** Bibehållen god vattenkvalitet i Ymsen. Skogsbruk med fortsatt stor naturvårdshänsyn i skyddsvärda biotoper i skogen och i områden där förutsättning för dessa finns. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras. Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Önskvärt är bibehållandet av en god fiskstam i Ymsen. Sjöns och mossens naturvärden kan påverkas negativt av bl.a. utsläpp, muddring, avverkning i strandskog samt ingrepp som förändrar vattenståndet. **Säkerställande och internationell status:** Området berörs av Natura-2000 områden (fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet). Ymsen omfattas av landskapsbildsskydd enligt 19 § NVL i dess äldre lydelse. En mindre ö i S med en hägerkoloni är avsatt som fågelskyddsområde enligt 14 § NVL. Fredsbergs mosse är samrådsområde enligt 20 § NVL. **Områdets huvuddrag:** Ymsen är en grund, näringsrik lerslättsjö. Sjön kantas i N och S av två stora mossar, högmossarna Fredsbergs mosse och Jula mosse. I övrigt består omgivningarna av odlingsbygd präglad av ett antal större herrgårdar. Bl.a. finns 85 hagmarker med bestånd av äldre lövträd. I NV höjer sig landskapet och domineras av barrskog. I denna del ligger resterna av en medeltida borg, Ymseborg. Sjön Ymsen har en intressant postglacial historia skildrad t.ex. i Booberg 1929. Sjön som under slutet av den postglaciala värmetiden var betydligt grundare och stadd i igenväxning dämades senare upp av de N och S om sjön belägna torvmarkerna då dessa under det kallare och våtare klimatet började tillväxa. Både i N och S eroderar sjön idag direkt i mossarnas torvlager. För närvarande har sjön ett maximidjup av ca 4 m. Sjöns dränering har dessutom sannolikt övergått från att ha varit nordlig genom Lyrestad och Friaån till att idag ske i SV vid kanten av Jula mosse genom Ölebäcken. Sjöns vattenyta är idag ca 2.5 m högre än åkermarkerna N om Fredsbergs mosse. Dessa åkermarker är mossens utdikade laggar. Sjön vars centrala delar har ett medeldjup på ca 3 m har en mycket hög fiskproduktion. Framför allt är sjön känd för ett värdefullt gösbestånd. Den stora fiskproduktionen har gjort sjön till en utmärkt fågelsjö och rastlokal för fiskätande fåglar. På en ö i S delen av Ymsen finns en hägerkoloni. På höstarna rastar storskrakar och salskrakar i mängder som saknar motsvarighet i SV Sverige. Drygt hundratalet par skäggdoppingar häckar. Fredsbergs mosse är av igenväxningstyp och har tidigare utgjort en del av Ymsen. Laggarna runt mossen är helt utdikade och uppodlade men mossen är trots detta en av länets fem största mossar. Ute på det orörda mosseplanet finns en samling av ca 150 mindre gölar - Höljerna. Gölarna omges av påfallande tät och grovstammig tall och björk. Simänder av olika slag häckar i gölarna. Öppna våtare partier av mosseplanet finns framför allt i SV delen av mossen där halvdussinet par ljunpipare häckar. Fredsbergs mosse är ett myrkomplex vars naturvärden är knutna till storleken, orördheten, det välutvecklade gölkomplexet och den värdefulla fågelfaunan. **Anmärkningar:** 1 klass 1-obj och 2 klass 2-obj i VMI samt 2 klass 3-obj i Å&H ingår i området.

Referenser: Larsson. P-E. 1978: Fredsbergs mosse - inventering av geologi och vegetation. Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Meddelande 9 /78. Johansson. K-A. 1978: Fredsbergs mosse. Inventering av det högre djurlivet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Meddelande 6/78. Booberg. G. 1929: Julamossen - Ymsen - Fredsbergsmossen. Ett intressant torvmarkskomplex. Svenska Mosskulturforeningens tidskrift årg 38:81-111. Lundgren. C. 1983: Ymsen - en fågelsjö med många värden. Grus 9: 36-51. Vallin. S. 1929: Sjön Ymsen i Skaraborgs län. En fiskeribiologisk undersökning. Meddelande från Kungl. Lantbruksstyrelsen Nr 277. Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Solna. Thordarsson, M. 1993: Ängs- och hagmarker i Töreboda kommun. Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Meddelande 8/93.